

Minnesanteckningar Politikerforum 27 februari 2026

SVESAM – Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling

Martin Olauzon, särskild utredare, SVESAM, tackade regionerna för den konstruktiva dialog som förts under utredningens gång. Han sa att utredningen kommer att föreslå en ny politik för sammanhållning, robusthet och konkurrenskraft då det inte finns goda skäl till att ha två separata politikområden.

Martin underströk att regional politik är nationell politik och betonade att staten har ett stort ansvar för att landet ska hålla ihop och vara robust. Utredningen kommer även tydliggöra regionernas roll och det rumsliga perspektivet. *Martin* sa att utredningen inte kommer att föreslå differentierad uppdragsfördelning men att det även fortsättningsvis kommer finnas möjligheter för regioner att göra olika saker utifrån den kommunala självstyrelsen. *Martin* har uppfattat att en klar majoritet av regionerna inte vill ha en differentierad uppgiftsfördelning (asymmetri) men att det finns några regioner som vill ha det så.

Kommunernas roll kommer också att lyftas i slutbetänkandet, men det kommer inga förslag på nya uppdrag till dem. Däremot ser utredningen över möjliga stöd till vissa kommuner som är i särskilt behov av det.

Slutligen konstaterade *Martin* att fördelningen av anslag 1:1 i utgiftsområde 19 Regional utveckling inte är ändamålsenlig. Utredningen kommer att ta upp fördelningen i slutbetänkandet. Se även tidigare utskickad Powerpointpresentation.

Efterföljande diskussion

Regionföreträdarna tackade *Martin* för utredningens arbete, transparens och för de många möjligheterna till dialog under arbetets gång.

En *regionföreträdare* konstaterade att den största utmaningen är att få till en bra dialog med staten. Vidare ansåg *regionföreträdaren* att även regionerna behöver ha ett helhetsperspektiv och en förståelse för förutsättningarna och utvecklingen i andra delar av landet.

En *regionföreträdare* sa att utredningen kan skicka en tydlig signal till regeringen inför förhandlingarna om EU:s långtidsbudget 2028–2034.

En *regionföreträdare* påtalade risken att uppdrag till myndigheter om att samordna sig kan innebära en centralisering till större orter, och menade att det redan går att se en sådan tendens. *Martin* svarade att samordning av myndigheter inte nödvändigtvis betyder att de flyttar till gemensamma lokaler utan snarare att verksamheterna samordnas. Utredningen kommer att betona vikten av att myndigheter och tillhörande arbetstillfällen sprids runt om i landet.

En *regionföreträdare* undrade vilka fler insatser som har gett effekt inom ramen för landsbygdspolitiken, utöver stöd till lanthandlare. *Martin* svarade att stödet till lanthandlare är det bästa och tydligaste exemplet han känner till på effektiva landsbygdspolitiska insatser på nationell nivå, men att han tar med sig frågan och återkommer med fler exempel.

Några *regionföreträdare* lyfte länsstyrelsernas roll och en av dem oro över att andra statliga myndigheter endast kommer att prata med länsstyrelserna framöver. *Martin* sa att av de landshövdingar han talat med är det ingen som sagt att de bör ha tillbaka det regionala utvecklingsansvaret. Det handlar snarare om att få en bättre balans inom de områden som länsstyrelsen har ansvar för. Han sa också att tanken inte är att alla statliga myndigheter endast ska gå via länsstyrelserna. Däremot vill utredningen lyfta länsstyrelsernas viktiga roll när det gäller att vara en kanal för till exempel mindre kommuner att föra dialog med stora statliga myndigheter.

En *regionföreträdare* undrade över skrivningen om att regional planering ska ta hänsyn till "det allmännas intresse" och hur det definieras. *Martin* undrade vad *regionföreträdaren* hänvisade till eftersom utredningen inte publicerat texter om detta. Han sa att det är många som efterfrågar en tydligare nationell planering i Sverige men att utredningen inte kommer att lämna några förslag om detta eftersom det inte ingår i direktiven. Han konstaterade vidare att de regioner som ser behov av att ta en roll i fysisk planering har möjlighet att göra det i enlighet med Plan- och bygglagen.

En *regionföreträdare* undrade hur utredningen har samordnat arbetet med andra pågående processer som exempelvis Produktivitetskommissionen. *Martin* svarade att möjligheterna till samordning med Produktivitetskommissionen har varit begränsade eftersom tidsramarna för utredningar har varit olika. *Martin* sa dock att han har tagit del av och ställt frågor om Produktivitetskommissionens del- och slutbetänkande.

En *regionföreträdare* lyfte en farhåga över detaljreglering. *Martin* svarade att utredningen har självstyrelse som utgångspunkt och inte kommer att föreslå någon detaljreglering. Slutbetänkandet kommer däremot att tydliggöra regionernas uppdrag och vad staten förväntar sig av dem.

En *regionföreträdare* frågade om utredningen kommer att föreslå differentierade uppdrag till kommuner eller om det snarare handlar om resurser och ekonomi. En annan *regionföreträdare* konstaterade att landet redan är asymmetriskt på flera sätt. Exempelvis med stora skillnader i arbetslöshetsnivåer i olika delar av landet. *Martin* sa att utredningen inte tror på att skapa A- respektive B-lag bland kommuner och regioner utan att det snarare skapar större problem än det löser. Utredningen tittar i stället på ekonomiska stöd för att alla kommuner ska kunna vara en part i det regionala utvecklingsarbetet. *Martin* sa också att det finns asymmetri bland regionerna

redan idag, både när det gäller vad och hur de gör. Exempelvis utifrån när regioner fick sitt regionala utvecklingsuppdrag och antalet invånare.

En *regionföreträdare* lyfte en farhåga om att en statlig decentralisering kan leda till en regional centralisering. *Regionföreträdaren* konstaterade att utvecklingen fort går i fel riktning för de minst befolkade kommunerna och gav som exempel att transportbidraget sänks, servicekontoren dras ned och stödet för att utveckla företagsklimatet i 39 landsbygdskommuner har försvunnit. *Regionföreträdare* lyfte behovet av att hitta en garantinivå för de kommunerna med minst befolkning.

Martin delade bilden av de små kommunernas utmaningar men sa att utredningen inte kommer att lyfta frågan om en garantinivå i utjämnningssystemet. Det ingår inte i utredningens direktiv. Däremot kan slutbetänkandet komma att lyfta stödet för att utveckla företagsklimatet i 39 landsbygdskommuner som ett exempel på hur små kommuner kan stöttas. *Martin* sa att vikten av transportbidraget har framkommit, men att utredningen endast tittar på anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. *Martin* höll med om att den statliga närvaron minskar och att utvecklingen har gått åt fel håll en längre tid. Han konstaterade också att staten i hög grad har släppt det geografiska perspektivet och behöver prioritera en platsbaserad politik.

Regionföreträdarna undrade hur slutbetänkandet kommer att hanteras av regeringen. *Daniel Liljeberg, statssekreterare, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet*, svarade att det kommer en remissrunda och att den regering som tillträder efter valet kommer att hantera utredningens förslag och inkomna remissvar.

Produktivitetskommissionen

Clas Olsson, ordförande, Produktivitetskommissionen, inledde med att utredningen handlar om nationella tillväxtfrågor och att regeringen och riksdagen är mottagare. Anledningen till att utredningen presenterar ett stort antal förslag är att det inte finns så många omfattande systemfel att åtgärda. I stället krävs det många mindre justeringar inom flera olika områden för att främja en ökad produktivitet. Därefter tog *Clas* upp vilka områden som utredningen berör och gjorde nedslag i förslagen nedan. Se även tidigare delad Powerpointpresentation.

- Regelförenkling. Här sa han bland annat att utredningen lämnat flera olika förslag som syftar till att bryta sektoriseringen och öka helhetsperspektivets betydelse i regelprocessen, men att det inte är säkert att förslagen kommer att vara tillräckliga mot bakgrund av att tidigare försök att rensa i och begränsa regelbördan inte varit så framgångsrika.
- Tillståndsprocesser. Där menade *Clas* att det samhällsekonomiska perspektivet väger för lätt och att processerna tar för lång tid. Det behövs därför mer av helhetsbedömningar och parallella processer.
- Bostäder och byggande där *Clas* menade att det sista kvarvarande genuina systemfelet finns. Därmed behövs en övergripande översyn som bland annat prövar om det kommunala planmonopolet ska fortsätta i dess nuvarande form.

- Utbildning, framför allt högre, där det behövs en ny inriktning så att dimensioneringen utgår från arbetsmarknadens behov.
- Arbetsmarknad – som funkar väl ur produktivitetssperspektiv – men utredningen har synpunkter på hur kompetensförsörjningen skulle kunna fungera bättre. Exempelvis högkvalificerad arbetskraftsinvandring.
- Offentlig sektor. Där lyfte *Clas* att det finns behov av ett rejält omtag åtminstone vad det gäller nyttjandet av privata utförare, digitalisering och administration.
- Förslag som rör Tillväxtverket respektive länsstyrelserna. Där sa han bland annat att flytten av det regionala utvecklingsuppdraget försvagat länsstyrelsernas förmågor att agera motor för samverkan och ha ett tillväxtperspektiv.

Madeleine Jonsson, ordförande miljö- och regionutvecklingsnämnden, Västra Götalandsregionen, sa att det var en intressant och bred utredning samt undrade över det nationella perspektivet. *Clas* svarade att all tillväxt sker lokalt och regionalt men att förslagen har en nationell mottagare. *Madeleine* menade att det är svårt att separera perspektiven då tillväxt skapas i regionerna och är territoriellt förankrad.

Vidare instämde *Madeleine* i behovet av ökad produktivitet men menade att det behövs stora förändringar. Hon sa bland annat att staten behöver vara en strategisk partner vid större teknikskiften. Till skillnad från nu när är regioner och kommuner tar de stora riskerna. Hon efterfrågade en långsiktighet kring grön omställning. *Madeleine* menade också att det är problematiskt att Sverige är mer restriktiva än andra länder vad det gäller statsstöd och att det försvagar konkurrenskraften. Vidare påpekade hon att Sverige behöver internationell kompetens. Men att detta motverkas av regelverk där medföljande barn tvingas lämna landet när de fyller 18 år. Hon noterade även att välfärdsförmåner, vilka tidigare utgjorde en attraktiv faktor då Sverige inte kan konkurrera med de högsta lönerna, inte är lika tillgängliga som de varit.

Avslutningsvis tog *Madeleine* upp att flera av utredningens förslag och bedömningar riskerar att leda till ökad statlig styrning och centralisering. Hon menade att detta står i kontrast till de diskussioner som förs kring SVESAM och efterfrågade tydlighet om vilken utredning som kommer att väga tyngst. Hon sa att ökad centralisering lär leda till mindre produktivitet och att Västra Götaland är ett framgångsrikt exempel där samverkan mellan regionen och länsstyrelsen, men även det privata och akademin, fungerar väl. Se närmare i tidigare delad Powerpointpresentation.

Efterföljande diskussion

Daniel Liljeberg, statssekreterare Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, framhöll att det är bra att det tänks olika tankar och att regeringen och riksdagen får ta ställning till såväl Svesams slutbetänkande som Produktivitetskommissionens slutbetänkande. Han sa också att det har kommit in cirka 200 remissvar om Produktivitetskommissionens förslag samt att vidare beredning sker i Regeringskansliet.

En *regionföreträdare* efterfrågade en prioriteringslista och vem som ska ansvara för vad. *Regionföreträdaren* undrade också hur utredningen ser på vilka sektorer vi bör satsa på inom industripolitiken och hur de ser på kapital, energi och säkerhet som utgör basen för framtiden. *Clas* kommenterade att industripolitik i form av riktade satsningar till vissa branscher och enskilda företag inte är bra politik. Han menade att industriomställningen behöver ett utbyggt energisystem och ett långsiktigt ramverk för energipolitiken.

En annan *regionföreträdare* tog upp att SVESAM konstaterat att staten är splittrad. *Regionföreträdaren* undrade hur det påverkar produktiviteten om staten samordnar sig rumsligt respektive hur mjuka värden såsom jämställdhet påverkar produktiviteten. *Clas* sa att utredningen tog upp mjuka värden kopplat till kriminalitet. Han menade att kriminalitet riskerar att radera tilliten, som är ett smörjmedel av mycket stor betydelse i en marknadsekonomi.

Ytterligare en *regionföreträdare* lyfte skillnader och olika behov inom landet och undrade om Produktivitetskommissionen i kapitlet om byggande tittat på detta. Exempelvis att många kommuner behöver riva på vissa ställen och bygga på andra men att detta hindras av till exempel strandskyddsregler. *Regionföreträdaren* menade att det kan finnas behov av flexibilitet i utformning av regler samt att staten har ansvar för att hela landet utvecklas. *Regionföreträdaren* sa också att Produktivitetskommissionen och SVESAM behöver hänga ihop samt att det är fel forum att ta upp att länsstyrelserna ska få tillbaka det regionala utvecklingsansvaret.

Vidare lyfte *regionföreträdaren* att den samhällsekonomiska lönsamheten i kombination med att ta ansvar för hela landet inte alltid går ihop, att även mjukare värden spelar in och att det kan behövas en kulturförändring och inte enbart regelverk. *Clas* kommenterade att det stämmer att den samhällsekonomiska analysen är nationell och inte har något kompensatoriskt perspektiv. Han sa även att koncentration av verksamheter skapar tillväxt men lyfte även platsbundna tillgångar såsom areella näringar och besöksnäring samt att det är regeringens uppgift att hantera denna typ av målkonflikter.

En *regionföreträdare* ville nyansera bilden om det kommunala planmonopolet och sa att det är på kommunal nivå drivkraften att bygga finns. Men att man kämpar med regler och riksintressen som försenar och gör att det kan ta flera år att ta fram en detaljplan. Därför såg *regionföreträdaren* inte att lösningen är att flytta beslutsnivån till regional nivå eller staten.

En *regionföreträdare* höll med om allt som *Clas* tog upp om bostadsbyggande och sa att det är bra att avreglera. Ytterligare en *regionföreträdare* sa att kommuner driver på utvecklingsprojekt och har många att samordna kring bostadsbyggande men att de möter myndigheter som vill göra en utredning i taget. *Regionföreträdaren* efterfrågade därför parallella processer för att öka effektiviteten. *Clas* kommenterade att han tolkade dessa två inlägg som stöd för förslagen som lämnats inom byggområdet.

Kring Plan- och bygglagen sa *Clas* att han inte är någon expert men att det finns massor av problem kring byggande och att allt inte ligger på kommunerna utan att det exempelvis även handlar om att skyddsregler och riksintressen måste luckras upp.

Avslutningsvis sa *Clas* att utredningen aldrig diskuterade vilka förslag som är viktigast men att bostadsbyggande och konkurrensutsättning i offentlig sektor är hans två favoriter.

EU:s långtidsbudget 2028–2034

Daniel återkopplade från ministermötet i Allmänna rådet i Bryssel den 26 februari. En svensk ståndpunkt som lyftes var att halvtidsöversynen är en viktig process för att se över prioriteringarna inom sammanhållningsfonderna och säkerställa att de är relevanta i relation till nuvarande och kommande utmaningar. Sverige hade också velat se ett än starkare fokus på konkurrenskraft liksom stärkt försvars- och säkerhetskapacitet inom nuvarande och kommande regelverk för sammanhållningspolitiken. Andra frågor, som exempelvis ekonomiskt överkomliga bostäder ("affordable housing"), ser Sverige istället som nationella angelägenheter.

Daniel lyfte också att Sverige är skeptiska till att halvtidsöversynen har skapat kryphål som gör det möjligt för medlemsstaterna att få tillgång till EU-medel som tidigare hållits inne på grund av brister i efterlevnad av rättsstatens principer och stadgan om grundläggande rättigheter. Sådana kryphål måste undvikas och kopplingen mellan EU-finansiering och rättsstatsprincipen måste stärkas i regelverken för EU:s nästa långtidsbudget. *Daniel* sa vidare att Sverige ser allvarligt på att halvtidsöversynen har ändrat långvariga principer för sammanhållningspolitiken, som till exempel strikta medfinansierings- och återtaganderegler.

Daniel berättade även om [uppdraget till myndigheterna](#) och [erbjudandet till regionerna](#) inför framtagandet av Sveriges nationella och regionala partnerskapsplan (NRP-planen). Han beklagade den korta tidsfristen för regionerna, som dock är nödvändig på grund av det pressade tidsschemat. *Daniel* uppmanade regionerna att vara så konkreta som möjligt i sina förslag, vilket förenklar för myndigheterna att beakta de regionala underlagen i sitt uppdrag. Det finns inga garantier för att regionerna kommer få ytterligare erbjudanden inom ramen för denna process. *Daniel* sa vidare att regeringen inte har tagit ställning till regionala kapitel än. Regeringen kommer att lyssna på såväl regionerna som expertmyndigheterna i frågan.

Elisabeth Backteman, generaldirektör, Tillväxtverket, berättade om två av myndighetens remissvar kopplat till nästa programperiod samt om det nya uppdraget. I genomförandet av det kommer tyngdpunkten under våren att ligga på att arbeta fram innehållet i programmen tillsammans med övriga myndigheter och i samspel med regionernas erbjudande. *Elisabeth* avslutade med att understryka vikten av att det regionala perspektivet värnas i både framtagandet och genomförandet av NRP-planen. Se närmare i tidigare delad Powerpointpresentation.

Mikael Sandström, generaldirektör, ESF-rådet, sa att det pågår ett internt arbete på ESF-rådet för att anpassa myndighetens kostnader till den mindre storleken på kommande program. *Mikael* sa att myndigheten förutser en del problem med det prestationsbaserade ersättningssystemet. Till exempel risken att fokus hamnar på att plocka lågt hängande frukter i stället för att rikta sig till de grupper som har störst

behov. *Mikael* betonade också vikten av regionerna i arbetet med att ta fram förslag på åtgärder till NRP-planen. Se närmare i tidigare delad Powerpointpresentation.

Efterföljande diskussion

Flera *regionföreträdare* konstaterade att den framtida sammanhållningspolitiken är den viktigaste frågan som tagits upp på Politikerforum under mandatperioden. De fick medhåll från både *Daniel* och generaldirektörerna. Några *regionföreträdare* sa att den korta tidsfristen är utmanande och hoppades att myndigheterna och regeringen avser att ha dialog med regionerna under hela processen. En *regionföreträdare* tackade för regeringens inställning till de gleshetsallokerade medlen.

En *regionföreträdare* lyfte utmaningar med N+1 samt NextGenerationEU och hoppades att regeringen skulle vara tydliga med dessa. *Daniel* betonade att det behövs tillräckligt med flexibilitet för att rikta pengarna dit de gör störst nytta i kombination att återtaganderegler och rättsstatens principer följs.

Regionföreträdarna betonade vikten av regional rådgivning över EU-medlen och en regional allokering. Några *regionföreträdare* sa att det inte nödvändigtvis är strukturen som orsakar inlåsnings effekter eller att endast vissa områden behöver justeras. Några *regionföreträdare* lyfte att deras uppfattning var att de nationella programmen har varit mindre effektiva än de regionala i såväl tidigare som innevarande programperiod.

Elisabeth sa att Tillväxtverket förespråkar få och breda kapitel för att möta de olika behov som finns i landet samt för att stärka samverkan och helhetsgreppet om planen. *Elisabeth* uppfattade inte att det finns någon motsättning mellan myndighetens och regionernas hållning i frågan. *Elisabeth* sa att Tillväxtverket har etablerat ett samarbete där samtliga regioner är representerade och att myndigheten eftersträvar en tät dialog. *Mikael* sa att det är viktigt att komma ihåg att programmen finns till för att lösa problem. Han menade att regional koppling och förankring inte är ett självändamål utan är viktig för att vi därigenom löser problem bättre.

Några *regionföreträdare* lyfte farhågor kring det prestationsbaserade systemet och att det finns en risk att små och medelstora företag inte klarar av det. En *regionföreträdare* sa att det kan finnas fördelar med det prestationsbaserade systemet men att ansvaret för prestationerna bör läggas på den nationella nivån och inte enskilda projekt.

En *regionföreträdare* sa att flexibiliteten i systemet inte ger tillräcklig långsiktighet och därmed gör det svårare för aktörer att planera. *Elisabeth* sa att flexibiliteten är nödvändig eftersom vi lever i en omvärld som förändras dramatiskt hela tiden. Hon menade att en sjuårsperiod är ganska lång i sammanhanget. *Mikael* sa att Sverige bör eftersträva så stor flexibilitet som möjligt för att undvika att bindas upp av regleringar från Bryssel i onödan. Förhandlingarna i Bryssel ska inte blandas ihop med på hur vi sen utformar programmen på hemmaplan.

En *regionföreträdare* sa att det är positivt att den nationella nivån lyfter samma farhågor som den nationella nivån och att Sverige AB-perspektivet bör gälla.

Regionföreträdaren betonade samtidigt vikten av regionala allokering och nämnde att Tyskland kan ha hittat ett bra arbetssätt som Sverige bör inspireras av. *Elisabeth* höll med om att vi bör ha Sverige AB för ögonen och sa att regionernas samlade utvecklingskraft är Sveriges. Hon betonade vikten av att dra lärdom från tidigare programperioder så att Sverige kan få ut så mycket som möjligt av pengarna. Hon lyfte också frågan om nationell medfinansiering som viktigt för att vi ska kunna nyttja pengarna.

Avslutningsvis uppmanande *Elisabeth* regionerna att vara aktiva i de konstellationer där de är involverade samt att de är varmt välkomna att höra av sig till Tillväxtverket för att diskutera frågorna.

Energiförsörjning

Maja Lundbäck, statssekreterare, Klimat- och näringslivsdepartementet, inledde med att energipolitik även är försvars- och industripolitik. Hon sa att det har gått från en kraftslagsdebatt till att man pratar om vad energisystemet ska leverera till samhället genom konkurrenskraftiga priser i hela Sverige. Vidare sa hon att energisystemet är byggt på ett sätt som gör att det är volatila elpriser och kö för att ansluta till nätet. Regeringen jobbar dock för att expandera systemet i kombination med konkurrenskraftiga elpriser.

Maja påpekade att Sverige fortfarande är en attraktiv part på en globalt ganska skakig arena och att det är viktigt att få hit nordiska och europeiska bolag. För att möta den ökade efterfrågan utan att det enbart leder till högre elpriser lyfte *Maja* att det är viktigt med den kommunala, regionala och nationella energiplaneringen samt att nätägare får större systemansvar. Hon lyfte även Kraftlyftet som är ett investeringsstöd för ökad leveranssäkerhet samt att regeringen jobbar med elmarknadskontrakt för att underlätta planeringen.

Angående energiberedskap och civilt försvar sa *Maja* att vi är i ett allvarligt läge. Myndigheten för civilt försvar, Försvarsmakten, Energimyndigheten, Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen jobbar för att stärka beredskapen.

Maja sa avslutningsvis att det pågår arbete på EU-nivå för att göra det möjligt att använda flaskhalsintäkter. Regeringen anser dock att svenska pengar ska användas för svenska problem. EU:s energiministrar träffas den 16 mars för att diskutera frågan. Regeringen inväntar också Svenska kraftnäts redovisning av uppdraget om elområden. Redovisningen kommer i maj.

Thomas Pålsson, vikarierade generaldirektör, Svenska kraftnät, tackade för inbjudan och betonade att dialogen med regionerna är mycket viktig. Därefter redogjorde han för Svenska kraftnäts uppdrag. Enligt instruktionen från 2025 har de ett tydligt mandat från regeringen att ta ledartröjan vad det gäller utvecklingen av el- och energisystemet i ett samhällsbyggnadsperspektiv. En ny uppgift är att planera för ökad elanvändning. Svenska kraftnät har därför lanserat en nationell planeringskarta som samlar Sveriges framtida elbehov.

Thomas framhöll att det görs historiskt stora investeringar i elnäten. Han beskrev det som en omfattande industrisatsning från regeringens sida. Han konstaterade även att flaskhalsintäkterna kommer att användas upp.

Angående anslutningskön till elnäten uppgav *Thomas* att Svenska kraftnät jobbar med aktiv köhantering för att korta väntetiderna. Det innebär att projekt som inte är mogna får lämna kön. Se även tidigare delad Powerpointpresentation.

Johannes Sundelin, ordförande regionala utvecklingsnämnden, Region Norrbotten, lyfte behovet av långsiktighet och låga elpriser för att företagsinvesteringar ska bli av. Investeringar som är avgörande för konkurrenskraften och bidrar till statskassan.

Han pekade på två faktorer som kan hota detta. Den ena faktorn är elområdesindelning. Region Norrbotten och Region Västernorrland har tagit fram en utredning som visar att en förändrad indelning skulle innebära ökade kostnader totalt sett. Den andra faktorn är Aurora Line. Han framhöll att ökad överföringskapacitet i sig är positivt, men uttryckte oro för hur ledningen påverkar elpriserna.

Johannes lyfte att Sverige behöver öka elproduktionen men att det finns utmaningar för vindkraften. Bland annat kopplade till Försvarsmaktens lågflygningsområden. Han uttryckte förståelse för Försvarsmaktens sekretessbelagda information. Men till skillnad från andra riksintressen får de inte Försvarsmakten till bordet ens för en dialog, vilket behöver lösas. Han sa att målkonflikter mellan olika riksintressen behöver hanteras gemensamt och inte landa i knät på kommunfullmäktige. Se även tidigare delad Powerpointpresentation.

Efterföljande diskussion

Maja instämde i att energiförsörjningen är central för både konkurrenskraft och säkerhet. Samtidigt uttryckte hon förvåning över den i hennes mening för negativa beskrivningen av utvecklingen. Hon framhöll att flera frågor har fått lösningar i norra Sverige. Bland annat stärkt stamnätet i norra Norrland och det stora vindkraftsprojektet i norra Norrbotten, som möjliggjorts genom en lösning tillsammans med Försvarsmakten.

Enligt *Maja* går utvecklingen av energisystemet framåt, och hon betonade att det är viktigt att företagen får höra om detta. Som exempel lyfte hon att kostnaderna för elnätsprocesser har minskat med 40 procent under de senaste tre åren. Hon berömde Energimarknadsinspektionen och Lantmäteriet för deras arbete med att korta ledtiderna. Avslutningsvis underströk hon att regeringen inte nöjer sig, men att minskade ledtider redan har lett till betydande kostnadsbesparingar.

När det gäller elområdena framhöll *Maja* att elpriserna i SE1 och SE2 är så låga att det skapar problem på produktionssidan. Hon betonade att det behövs en balans mellan produktion, leveranssäkerhet och konsumtion. Hon menade att Aurora Line behövs för de stora industriprojekten i norra Sverige samt att det är viktigt att koppla ihop Sverige med finsk fossilfri baskraft. *Maja* lyfte vidare att effektunderskottet i Finland och Baltikum har förvärrats till följd av Rysslands invasion av Ukraina. Hon påpekade också att det är den kallaste vintern sedan krigsutbrottet. Regeringen arbetar med att

hantera situationen genom mer fossilfri baskraft och det är givetvis inte aktuellt att importera el från Ryssland. Avslutningsvis framhöll *Maja* att ett elpris på 1 krona per kilowattimme inte är högt i ett europeiskt perspektiv.

Johannes instämde med statssekreteraren att det finns flera positiva inslag i utvecklingen av energiförsörjningen men att mycket mer behöver göras. Han uppgav att *Maja* kommer att få den tidigare efterfrågade listan över företag som uttryckt oro för elprisutvecklingen i relation till sina investeringar. Han sa även att de kan göra saker gemensamt, exempelvis enligt Lulemodellen för att pröva om företag faktiskt behöver den effekt de har uppgett.

Flera *regionföreträdare* påpekade att billig och stabil el är en viktig konkurrensfördel.

En *regionföreträdare* underströk utmaningen med utebliven dialog med Försvarsmakten. *Thomas* instämde kring Försvarsmaktens lågflygningar och sa att de intensifierar dialogen med dem. Han sa även att riksintressen är en utmaning för att komma framåt i Svenska kraftnäts expansion, vilket de har pekat på till regeringen. En annan *regionföreträdare* menade att Försvarsmakten hindrar utveckling, att samexistens är avgörande och att Försvarsmakten måste få i uppdrag att utveckla landet i fredstid, så att vi har ännu mer att försvara i krigstid.

En *regionföreträdare* lyfte att uppdateringen av Natura 2000 krockar med befintlig vattenkraft, som vill ställa om och göra nytta. Farhågan är att miljömålen kommer att trumfa annan allmännytta och detta skapar redan oro i berörda verksamheter och samhället. Vidare sa *regionföreträdaren* att vindkraftspengarna till berörda kommuner verkar vara på gång och att det är mycket efterlängtat. En annan *regionföreträdare* underströk att energiomställning kräver folklig acceptans och vilja. Det är svårt att få folk att acceptera utbyggnad av vindkraftparker om man samtidigt ska riva upp vattenkraft. *Regionföreträdaren* efterfrågade rimligare krav på omprövning av små- och storskalig vattenkraft.

Maja kommenterade att omprövningen av vattenkraften behöver rulla på men att det är viktigt med miljömål, förutsättningar, transparens och avvägningar. Hon sa att regeringen bland annat tagit fram en lagrådsremiss för undantag i miljöbalken och att Svenska kraftnät jobbar för att göra snabbare avvägningar mellan energi, miljö och säkerhet. Det har även gjorts många förordningsförändringar på kort tid. Detta behöver nu rullas ut i systemet, exempelvis hos länsstyrelserna. Även kommunerna behöver få verktyg och energiplaneringen är en viktig del. *Maja* instämde i att det behövs folklig acceptans och sa att produktionsförlusten får uppgå till max 1 terawattimme samt att övrig vattenkraft behöver nyttjas och utvecklas. Angående vindkraftspengar sa hon att ingen kommun kommer att bli utan och det kommer att bli i enlighet med budgetpropositionerna för 2025 och 2026.

Thomas sa att de bevakar frågan om vattenkraft mycket noga. Svenska kraftnät har ett regeringsuppdrag tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten för att ta fram en vägledning för länsstyrelserna. *Thomas* sa också att de är glada att regeringen tillsatt en utredning om Natura 2000 men att om den går fel kan Sverige tappa 20 procent av vattenkraften.

En annan *regionföreträdare* undrade om Svenska kraftnät har möjlighet att ge ersättning till markägare vid utbyggnad av nät för att undvika att det hamnar i långbänk. *Thomas* sa att de jobbar med det utifrån givna förutsättningar.

Regionföreträdaren undrade också var regeringen står i frågan kring områden som Havs- och vattenmyndigheten har pekat ut som lämpliga för havsbaserad vindkraft. *Maja* sa att regeringen sagt nej till viss havsbaserad vindkraft på grund av försvarsintressen. Regeringen har dock sagt ja till havsbaserad vindkraft på västkusten och norr om Uppsala. Vidare menade hon att tillståndprocesser inte är problemet utan det är att få ekonomi i projekten samt att havsvind inte räcker till i systemet. Effektunderskottet i södra Sverige behöver mötas upp med baskraft som kan matcha konsumtionen.

Utifrån behovet av havsbaserad vindkraft i södra Sverige undrade en *regionföreträdare* om regeringen tittar på hur Polen och Tyskland jobbar för att hitta lösningar tillsammans med försvaret. *Maja* svarade att Polen och Tyskland lägger sin havsbaserade vindkraft på deras västkust givet säkerhetsläget, vilket Sverige också kan göra. Hon sa även att 50 procent av Sveriges kystyta fortsatt är tillgänglig för havsbaserad vindkraft och att inget land ännu har militär radar på en civil anläggning.

En *regionföreträdare* sa att det som behöver åtgärdas är nätkapacitet, skillnaderna mellan elområdena och tillståndprocesser. Detta för att ha fortsatt ordning och reda i Europa. *Regionföreträdaren* undrade vilka sektorer som ska prioriteras framöver. *Maja* svarade att detta ligger på statssekreterare *Sara Modigs* bord men att det finns prioriterade industriområden.

En *regionföreträdare* undrade hur regeringen ser på samplanering så att samhällsviktig utveckling kommer till stånd, exempelvis självförsörjning av livsmedel. *Maja* lyfte återigen vikten av energiplanering kommunalt, regionalt och nationellt och att den sker genom Energimyndigheten med stöd av Energimarknadsinspektion och Svenska kraftnät. Hon sa även att man bör prata med sin länsstyrelse som har en roll i detta. Vidare sa hon att varken regeringen eller nätbolagen kan säga vilken industri som ska finnas eller inte, men att företag behöver vara redo och förhålla sig till elmarknaden vid etableringar. Hon sa även att stora företag behöver vara med och betala, till exempel utifrån AI-boomen.

Thomas sa att Svenska kraftnät behöver ha ledartröjan och samhällsperspektivet och samtala med regionerna, så att de kan prioritera vad som är viktigast vad det gäller anslutningar, planeringar och samhällsbyggnad. Han sa att han såg framemot mer dialog mellan Svenska kraftnät och regionerna.

Aktuella frågor och nästa möte

Nästa möte är den 22 maj 2026. Förslag till ämnen är landsbygdspolitiska propositionen, skogspolitiska propositionen, nationell plan för transportinfrastruktur, AI-strategin, EU:s långtidsbudget och sammanhållningspolitik, arbetsmarknadspolitik och delar av migrationspolitiken i form av arbetskraftsinvandring samt mineralstrategin.